

Uchwała nr 17/XXXVIII Rady Naczelnej ZHP

z dnia 31 grudnia 2014 r.

w sprawie systemu metodycznego ZHP

I. Postanowienia ogólne

1. Na podstawie § 67 ust. 4 pkt 2 i 3 Statutu ZHP Rada Naczelna ZHP uchwała system metodyczny ZHP.
2. Uchwała określa system metodyczny ZHP oraz zasady przynależności członków ZHP do poszczególnych grup metodycznych i do jednostek organizacyjnych.

II. Przynależność członków ZHP do grup metodycznych

1. Grupami członkowskimi, które stanowią jednocześnie grupy metodyczne są:
  - zuchy - członkowie w wieku 6-10 lat, pracujący metodyką zuchową,
  - harcerki i harcerze - członkowie w wieku 10-13 lat, pracujący metodyką harcerską,
  - harcerki starsze i harcerze starsi - członkowie w wieku 13-16 lat, pracujący metodyką starszoharcerską,
  - wędrowniczki i wędrownicy - członkowie w wieku 16-21 lat, pracujący metodyką wędrowniczą.
2. Grupami członkowskimi, które nie stanowią grup metodycznych są:
  - instruktorki i instruktorzy - członkowie którzy ukończyli 16 lat, po zdobyciu stopnia instruktorskiego i złożeniu Zobowiązania Instruktorskiego, złożąwszy uprzednio Przyrzeczenie Harcerskie;
  - starszyzna - członkowie, którzy ukończyli 21 rok życia, złożyli Przyrzeczenie Harcerskie i nie złożyli Zobowiązania Instruktorskiego oraz realizują zadania wspierające realizację misji wychowawczej ZHP;
  - seniorzy - członkowie posiadający miano seniora - starszyzna i instruktorzy, którzy ukończyli 55 lat i złożyli stosowną deklarację właściwemu komendantowi.

III. Przynależność członków ZHP do jednostek organizacyjnych

1. Jednostkami organizacyjnymi właściwymi dla członków są:
  - gromada zuchowa - dla zuchów,
  - drużyna harcerska - dla harcerek i harcerzy,
  - drużyna starszoharcerska - dla harcerek starszych i harcerzy starszych,
  - drużyna wędrownicza - dla wędrowniczek i wędrowników,

- hufiec, chorągiew lub Główna Kwatera ZHP - dla instruktorek i instruktorów, starszyny oraz seniorów.
- 2. Dopuszcza się powoływanie drużyn wielopoziomowych - dla członków działających w małych grupach (np. szóstkach, zastępach, patrolach) z co najmniej dwóch grup metodycznych następujących po sobie.
- 3. Wędrowniczki i wędrownicy, instruktorki i instruktorzy, starszyna oraz seniorzy, studiujących lub pracujących na uczelni albo w inny sposób związani ze środowiskiem akademickim, mogą ponadto należeć do kręgu akademickiego.
- 4. Instruktorki i instruktorzy, starszyna oraz seniorzy mogą ponadto należeć do kręgu, innego niż akademicki. Nazwa kręgu powinna wynikać ze składu członkowskiego kręgu np. krąg instruktorski, krąg starszyny, krąg seniorów, krąg instruktorów i starszyny itp.
- 5. Instruktorki i instruktorzy, starszyna oraz seniorzy mogą ponadto należeć do harcerskiego klubu specjalnościowego. Członkami harcerskiego klubu specjalnościowego mogą być także harcerki i harcerze, harcerki starsze i harcerze starsi oraz wędrowniczki i wędrownicy, nie mogący rozwijać swoich zainteresowań w macierzystych drużynach, którzy jednak pozostają w nich z przydziałem służbowym.
- 6. Przynależność do gromady zuchowej, drużyny harcerskiej, drużyny starszoharcerskiej, drużyny wędrowniczej, drużyny wielopoziomowej, w związku z pełnieniem w niej funkcji drużynowego, mogą instruktorki i instruktorzy, a w uzasadnionych przypadkach również wędrowniczki i wędrownicy, starszyna i seniorzy, posiadający odpowiednie kwalifikacje instruktorskie.
- 7. Przynależność do gromady zuchowej, drużyny harcerskiej, drużyny starszoharcerskiej, drużyny wędrowniczej, w związku z pełnieniem w niej funkcji innej niż drużynowy mogą ponadto członkowie z innych grup członkowskich - starsi wiekiem od członków jednostki.

IV. Metodyka zuchowa

Charakterystyczną formą aktywności zuchów jest **zabawa** w kogoś lub w coś - realizowana zespołowo przez zdobywanie sprawności oraz podczas zbiórek pojedynczych gromady. Animatorem zabawy jest wódz zuchowy - drużynowa/drużynowy.

Funkcjonowanie elementów metody harcerskiej

➤ Prawo i Obietnica Zucha

Prawo i Obietnica Zucha to fundamenty pracy instruktora z zuchami. Z nich wynikają cele wychowawcze.

Zuchy przyjmują Prawo **wprost**. Zapisy Prawa i Obietnicy Zucha są **niekwestionowane**, rozumiejąc Prawo i Obietnicę zuchy dążą do postępowania zgodnego z zapisami.

Szczególnym okresem, w pracy gromady, zapoznawania zucha z Prawem i Obietnicą, są zbiórki „pierwszego miesiąca”.

➤ System małych grup

System małych grup realizowany jest przez podział na szóstki, wykorzystywany przy organizowaniu zabawy. Szóstki realizują powierzone im zadania **w trakcie zbiórki gromady**. Koedukacja nie występuje w szóstkach.

➤ **Uczenie w działaniu**

Charakterystyczną formą aktywności zuchowej jest **zabawa w kogoś lub w coś**. Zuchowa zabawa w naturalny sposób kształtuje charakter dziecka i rozwija jego umiejętności.

➤ **Stale doskonalony i pobudzający do rozwoju program**

Program pracy gromady powinien odpowiadać na specyficzną dla tego wieku **ciekawość otaczającego świata** oraz krótką koncentracją na jednym temacie.

Program pracy gromady uwzględnia przede wszystkim:

- potrzeby zuchów,
- programy sprawności zespołowych i indywidualnych,
- zadania gwiazdek zuchowych.

Program jest tworzony przez drużynowego i przybocznych, którzy są również odpowiedzialni za jego realizację.

Instrumenty metodyczne

➤ **Gwiazdki zuchowe**

Zuchy realizują zadania gwiazdki na zbiórkach, w domu i w szkole. Drużynowy wraz z przybocznymi motywują i wspierają zucha w wykonywaniu zadań, nadzorują ich realizację, przy aktywnym wsparciu rodziców. Dla zapewnienia pełnego rozwoju stosowany jest system trzech gwiazdek:

I gwiazdka - zuch ochoczy,

II gwiazdka - zuch sprawny,

III gwiazdka - zuch gospodarny.

➤ **Sprawności indywidualne** - zdobywane indywidualnie wspierają rozwój zucha w zakresie samodzielnego podejmowania działań w określonej, wybranej przez niego dziedzinie. Zadania realizowane są na zbiórce i poza nią. Zdobywanie sprawności indywidualnych jest koordynowane przez drużynowego lub przybocznego.

➤ **Sprawności zespołowe** - realizowane są przez całą gromadę jednocześnie w trakcie cyklu kilku zbiórek. Sprawności te uczą współpracy w grupie rówieśniczej i umożliwiają poznanie przez zucha otaczającego świata.

Działanie gromady

➤ **Zorganizowanie do działania**

Gromada pracuje całością w formie systematycznych zbiórek. Szóstki nie organizują samodzielnych zbiórek, podział na szóstki funkcjonuje jedynie podczas zbiórki gromady. Charakterystycznym elementem zbiórek gromady jest **krąg rady**. Tu zapadają decyzje dotyczące życia gromady, rozstrzygane są wszelkie sytuacje konfliktowe. Każde dziecko ma wówczas prawo głosu.

➤ **Rola drużynowego**

Drużynowy jest **wodzem** w zabawie, inspiruje ją, koordynuje jej przebieg, ale też aktywnie w niej uczestniczy.

Drużynowy dba o rozwój przybocznych i wychowuje następcę.

➤ **Charakterystyczne formy pracy**

W pracy gromady rozróżnia się następujące rodzaje zbiórek: normalne, kominek, turniej, wycieczka.

Podstawowymi formami pracy w gromadzie zuchowej są: zabawa tematyczna, zwiad zuchowy, gawęda, piosenka i płaś, zuchowe zwyczaje, obrzędy i tajemnice, majsterka, zuchowy teatr, pożyteczne prace, gry i ćwiczenia.

Formą letniej działalności gromady jest kolonia zuchowa. Kolonię przygotowuje drużynowy wraz z przybocznymi. Zuchy nie włączają się w organizację kolonii.

V. Metodyka harcerska

Charakterystyczną formą aktywności harcerek i harcerzy jest **gra**, rozumiana jako działanie zespołowe w zastępach i towarzyszące temu współzawodnictwo. Program działania drużyny jest tworzony i realizowany przez drużynowego przy współudziale rady drużyny.

Funkcjonowanie elementów metody harcerskiej

➤ Prawo i Przyrzeczenie Harcerskie

Prawo i Przyrzeczenie Harcerskie to fundamenty pracy wychowawczej z harcerką i harcerzem, z nich wynikają cele wychowawcze. Prawo i Przyrzeczenie są przyjmowane jako niekwestionowany **system wartości**, którego zapisy są przyjmowane wprost.

➤ System małych grup

W drużynie system małych grup jest realizowany przez pracę w zastępach. Dziewczęta i chłopcy są zorganizowani w odrębnych zastępach. **Zastępowy** ma zdolności przywódcze i większe doświadczenie harcerskie od pozostałych członków zastępu, on **planuje i inicjuje pracę zastępu**. Zastępowego wybiera drużynowy w porozumieniu z radą drużyny. Stopniowo zwiększa się stopień zaangażowania członków zastępu w podejmowanie odpowiedzialności za realizowane zadania. Zbiórki zastępu odbywają się w regularnie, np. w tygodniowym rytmie.

➤ Uczenie w działaniu

W drużynie harcerskiej charakterystyczną formą aktywności jest **gra**. Gra jest harcerską formą uczenia życia przez działanie. W grze istotne jest współzawodnictwo. Uczestnicząc w grze harcerki i harcerze poznają swoje możliwości, zdobywają nowe umiejętności, kształtują charakter, uczą się współdziałać z innymi.

➤ Stale doskonalony i pobudzający do rozwoju program

Program powinien uwzględniać potrzebę przeżycia przygody - harcowania.

Umożliwia on poznanie idei harcerstwa. Szczególną rolę odgrywają **techniki harcerskie**. Podstawą programu pracy drużyny są:

- zadania prób na stopnie harcerskie,
- wymagania sprawności.

Program jest tworzony przez drużynowego przy udziale rady drużyny.

Tożsamość zastępu, drużyny budowana jest w dużej mierze na obrzędowości.

Instrumenty metodyczne

➤ Próba harcerki/harcerza

Po wstąpieniu do drużyny harcerskiej każdy realizuje próbę harcerki/harcerza. Jej zakończenie wiąże się z dopuszczeniem do Przyrzeczenia Harcerskiego i pozwala na otwarcie próby na stopień harcerski właściwy dla wieku harcerki/harcerza. Próba harcerki/harcerza trwa do 6 miesięcy. Próba harcerza/harcerki dla zuchów trzeciej gwiazdki jest krótsza, gdyż uwzględnia znajomość organizacji.

➤ **Stopnie harcerskie**

Harcerze realizują zadania wynikające z wymagań na stopnie głównie przez aktywny udział w życiu drużyny. Stopnie zdobywane przez harcerki i harcerzy w tym wieku opierają się na woli i potrzebie poznania:

Stopień I - ochotniczka-młodzik,

Stopień II - tropicielka-wywiadowca.

➤ **Sprawności harcerskie**

Sprawności umożliwiają przyswajanie wiedzy i takich umiejętności, które uczą przede wszystkim zaradności i samodzielności. Do pobudzania zainteresowań i poznawania technik harcerskich w tym wieku dostosowane są sprawności jedno- i dwugwiazdkowe.

➤ **Zadania zespołowe**

Zadanie zespołowe uczy współdziałania w zespole. Członkowie zespołu odpowiadają za poszczególne elementy jego realizacji.

Działanie drużyny

➤ **Zorganizowanie do działania**

Śródroczna działalność drużyny prowadzona jest na zbiórkach drużyny i zbiórkach zastępów.

Zbiórki odbywają się regularnie. Zbiórka drużyny stwarza możliwość do współpracy i współzawodnictwa między zastępami. Na zbiórce rozpoczyna się realizację i podsumowuje zadania wynikające z programu pracy drużyny.

Drużyna pracuje zastępami stopniowo osiagającymi samodzielność w zakresie planowania i organizowania swojej pracy.

Działa w niej rada drużyny i często zastęp zastępowych. Decyzje w drużynie podejmuje drużynowy przy współdziałaniu rady drużyny. Działania drużyny organizuje drużynowy wspólnie z radą drużyny.

➤ **Rola drużynowego**

Drużynowy jest **przywódcą i autorytetem**. Inicjuje przedsięwzięcia realizowane w drużynie. Kieruje zastępem zastępowych.

Drużynowy dba o rozwój przybocznych i wychowuje następcę.

➤ **Charakterystyczne formy pracy**

Dla zapewnienia jak najlepszych efektów wychowawczych należy stosować przemienność form, zwłaszcza takich, które stwarzają możliwość stałej aktywności i sprawdzania się. W szczególności są to: gra terenowa, gra w harcówce, biwak, zwiad, ognisko, zbiórka tematyczna, bieg harcerski.

Drużyna organizuje samodzielny programowo obóz letni, podsumowujący całoroczną pracę wychowawczą.

VI. Metodyka starszoharcerska

Charakterystyczną formą aktywności harcerek starszych i harcerzy starszych jest **poszukiwanie**, polegające na przewartościowywaniu dotychczasowego sposobu patrzenia na świat i autorytety. O programie i działaniach drużyny decyduje rada drużyny.

Funkcjonowanie elementów metody harcerskiej

➤ **Prawo i Przrzeczenie Harcerskie**

Prawo Harcerskie to fundament pracy wychowawczej z harcerką starszą i harcerzem starszym. Po okresie niekwestionowanego przyjmowania Prawa Harcerskiego, pojawiają się wątpliwości i pytania. Działania podejmowane przez drużynę mają na celu pełniejsze zrozumienie norm zawartych w Prawie i Przyrzeczeniu. Po przemyśleniach **rozpoczyna się proces świadomego akceptowania i przestrzegania norm**, zawartych w Prawie i Przyrzeczeniu.

➤ **System małych grup**

System małych grup realizowany jest przez pracę zastępów. Dziewczeta i chłopcy są zorganizowani w odrębnych zastępach. Zastęp spotyka się regularnie na zbiórkach zastępu, **samodzielnie planuje swoją pracę** i realizuje zadania. Zbiórki zastępu odbywają się regularnie. Przygotowywane są zarówno przez zastępowego jak i poszczególnych członków zastępu.

W drużynie mogą pojawić się również grupy zadaniowe. Tworzone są one jedynie na czas realizacji zadania.

➤ **Uczenie w działaniu**

Charakterystyczną formą aktywności jest **poszukiwanie**. Harcerze odkrywają różne pola działania, nowe pasje i zainteresowania w poszukiwaniu własnej drogi. Wszystkie działania oparte są na sprawdzaniu się w realnych, życiowych sytuacjach.

➤ **Stale doskonalony i pobudzający do rozwoju program**

Program pracy drużyny powinien uwzględniać specyficzną dla tego wieku **potrzebę poznawania i poszukiwań**. Dobrze zbudowany program z jednej strony pozwala na nieskrępowany rozwój własnych **zainteresowań**, z drugiej zakłada z góry ich **zmiennosc**. Przez taki programowi pokazujemy harcerce starszej i harcerzowi starszemu różnorodne możliwości oraz przygotowujemy ich do wyboru specjalizacji i własnej drogi rozwoju.

Program pracy drużyny ukierunkowany jest:

- zadaniami prób na stopnie harcerskie,
- zainteresowaniami harcerek i harcerzy,
- poszukiwaniem pól działania i sfer aktywności.

Program drużyny jest tworzony przez radę drużyny. Program zastępów przez zastępy.

Instrumenty metodyczne

➤ **Próba harcerki/harcerza**

Każdy, niezależnie od momentu wstąpienia do organizacji, zaczyna swą przygodę harcerską od próby harcerki/ harcerza. Jej zakończenie wiąże się z dopuszczeniem do Przyrzeczenia Harcerskiego i pozwala na otwarcie próby na stopień harcerski właściwy dla wieku harcerki/harcerza. Próba harcerki/harcerza trwa do 6 miesięcy.

➤ **Stopnie harcerskie**

Wymagania realizowane są zarówno na zbiórkach, jak i indywidualnie. Realizacja zadań odbywa się pod opieką drużynowego, przybocznych lub zastępowych starszych stopniem.

stopień III - pionierka-odkrywca,

stopień IV - samarytanka-ćwik.

➤ **Sprawności harcerskie**

Sprawności są zdobywane indywidualnie. Najlepiej odpowiadającym wiekowi starszoharcerskiemu instrumentem metodycznym jest **sprawność dwu- i trzygwiazdkowa**, przygotowująca do mistrzostwa.

➤ **Projekt starszoharcerski**

Zadanie podjęte z własnej inicjatywy wykonawców, wspólnie zaplanowane, realizowane i oceniane przez grupę. Punktem wyjścia jest jakieś zamierzenie, podjęcie jakiejś inicjatywy, wytyczenie jakiegoś celu w grupie. W toku realizacji projektu każdy uczestnik wykonuje wynikające z planu zadania indywidualne zgodne ze swoimi możliwościami i zainteresowaniami. Projekt rozwija zainteresowania harcerzy starszych, kształci ich odpowiedzialność i umiejętność pracy w zespole.

Działanie drużyny

➤ **Zorganizowanie do działania**

Śródroczna działalność drużyny prowadzona jest na zbiórkach drużyny i zbiórkach zastępów.

Zbiórki odbywa się regularnie. Harcerki i harcerze włączają się w organizację, przygotowanie programu jak i prowadzenie zbiórek drużyny.

W miarę potrzeb pojawiają się grupy zadaniowe. Dużą rolę odgrywa rada drużyny, która planuje i po zrealizowaniu zadania je ocenia.

➤ **Rola drużynowego**

Drużynowy jest **przewodnikiem w poszukiwaniach**, W istotny sposób wpływa na program drużyny i jej organizację. Świadomie część decyzji powierza radzie drużyny.

Drużynowy dba o rozwój przybocznych i wychowuje następcę.

➤ **Charakterystyczne formy pracy**

Szczególnie zalecane są takie formy pracy, które stwarzają możliwość aktywnego poszukiwania, takie jak: wycieczka, zwiad, różnorodne formy dyskusyjne, zbiórka tematyczna, zajęcia specjalnościowe.

Drużyna organizuje samodzielny programowo obóz letni, podsumowujący całoroczną pracę wychowawczą. Szczególną formą obozu jest obóz tematyczny i obóz zagraniczny.

VII. Metodyka wędrownicza

Charakterystyczną formą aktywności wędrowniczek i wędrowników jest **służba** realizowana wewnątrz organizacji i poza nią. Zadania realizowane indywidualnie lub zespołowo mają charakter **wyczynu**. W działalności wędrowniczej ważne miejsce zajmują specjalności i specjalizacje, pozwalające na rozwijanie indywidualnych zainteresowań. O programie pracy drużyny i podejmowanych zadaniach decyduje cała drużyna.

Funkcjonowanie elementów metody harcerskiej

➤ **Prawo i Przyrzeczenie Harcerskie**

Prawo Harcerskie to fundament pracy wędrowniczej. Jest ono dla każdego wędrownika **drogowskazem** w życiowej drodze. Wartości zawarte w tym kanonie przyjmuje on ze świadomością stawianych mu wymagań. Wędrownik stara się dążyć do ideału, **świadomie akceptując** zasady harcerskiego stylu życia. Dopełnieniem

Prawa Harcerskiego jest **Kodeks Wędrowniczy**, będący opisem odpowiedzialnej, wrażliwej i aktywnej postawy wobec otaczających nas ludzi i świata.

➤ System małych grup

W zależności od liczebności i potrzeb drużyny funkcjonują dwa modele działania małych grup (mogą być stosowane razem):

- **System zastępów wędrowniczych.** Funkcjonują w nim zastępy 4-7 osobowe - grupy przyjaciół na stałe związanych w zastępy i realizujących wspólne projekty dotyczące specjalności, wyczynu, służby itp. Zastępowi są wybierani przez członków zastępu.
- **System patroli zadaniowych.** Drużyna dzieli się na grupy do wykonania konkretnych zadań na określony czas.

➤ Uczenie w działaniu

Wszystkie umiejętności zdobywane przez wędrowników powinny być nabywane i wykorzystywane w konkretnym działaniu - w dużej części o charakterze **wyczynu i służby**. Zachętą do działania jest wędrownicza dewiza: „Wyjdź w świat, zobacz, pomyśl - pomóż, czyli działaj”.

➤ Stale doskonalony i pobudzający do rozwoju program

Program powstaje w zespołach wędrowniczych jako wypadkowa **potrzeb ich członków oraz potrzeb społeczności**, w których zespoły te funkcjonują. Zadania podejmowane przez drużynę i wędrowników powinny być ambitne - na miarę **wyczynu**. Programy działania drużyn wędrowniczych wzmocnione są propozycjami płynącymi z innych zespołów harcerskich, z komend hufców i chorągwi, Głównej Kwatery ZHP oraz innych instytucji i organizacji.

Program realizowany przez drużyny uwzględnia funkcjonujące w nich specjalności oraz specjalizacje wędrowników wynikające z indywidualnych ścieżek rozwoju. Każdy wędrownik powinien dążyć do mistrzostwa w wybranej dziedzinie aktywności.

Program jest tworzony i przyjmowany przez całą drużynę.

Instrumenty metodyczne

➤ Próba wędrownicza

Próba wędrownicza jest statym elementem wejścia do grupy wędrowników, niezależnie czy mamy do czynienia z przechodzeniem wewnątrz drużyny wielopoziomowej, przejściem między drużynami czy też odbywa ją osoba przychodząca do harcerstwa.

Zadania, które znajdują się w każdej próbie wędrowniczej powinny:

- stwarzać pole do samodoskonalenia,
- być związane ze specyfiką wędrownictwa (ideą służby i wyczynu, kodeksem, rozumieniem symboliki oraz miejsca wędrownika w organizacji),
- być związane z konkretną drużyną wędrowniczą.

W wyniku próby wędrowniczej harcerz starszy staje się wędrownikiem i otrzymuje wręczony w sposób obrzędowy naramiennik wędrowniczy.

Osoby przychodzące do harcerstwa uzupełniają próbę wędrowniczą o próbę harcerki/harcerza - czyli wiedzę o organizacji niezbędną do złożenia Przysięgi Harcerskiej. W takim przypadku, po zakończeniu próby jest składane Przysięgi Harcerskiej. Próba wędrownicza trwa do 6 miesięcy.

➤ Stopnie harcerskie

Próba jest indywidualna. **Wędrownicy samodzielnie planują i realizują zadania w ramach prób.** Planowanie i realizację próby wspiera opiekun próby.

Zdobywanie stopni polega na zaplanowanej i świadomej pracy nad sobą, aktywnym poszukiwaniu swojego miejsca w otaczającym świecie, służbie oraz podejmowaniu prób kształtowania rzeczywistości; wymaga odpowiedzialności za siebie i otoczenie.

Stopień V - harcerka orla-harcerz orli,

Stopień VI - harcerka Rzeczypospolitej-harcerz Rzeczypospolitej.

➤ **Sprawności harcerskie, uprawnienia, odznaki itp.**

Dopełniający się system **uprawnień, odznak i sprawności mistrzowskich** służy potwierdzaniu osiągnięcia przez wędrownika mistrzostwa w wybranych dziedzinach aktywności. Wszystkie te umiejętności w miarę możliwości powinny być potwierdzone zaświadczeniami czytelnymi na zewnątrz organizacji.

➤ **Znaki służb**

Znaki służb przygotowują do świadomego podjęcia stałej służby i uczą pracy w zespole. Poprzez zdobywanie znaków służb wędrownik poznaje obszary aktywności, na których ma możliwość pełnić służbę na rzecz organizacji i społeczeństwa.

➤ **Stopnie instruktorskie**

Część wędrowników decyduje się na pełnienie stałej służby w ZHP i wstępuje na drogę instruktorską. Dla tych wędrowników próba przewodnikowska jest bardzo ważnym bodźcem pobudzającym do doskonalenia się.

Działanie drużyny

➤ **Zorganizowanie do działania**

W drużynie wędrowniczej funkcjonuje system małych grup w postaci patroli i zastępów wędrowniczych. **Każdy** członek drużyny wędrowniczej **odpowiada** za pewien obszar działalności drużyny. Zbiórki drużyny przeprowadzane są przez wszystkich członków drużyny.

Zasady działania drużyny reguluje konstytucja drużyny. Zawiera ona: sposób wybierania drużynowego, zasady powoływania i skład rady drużyny oraz podział kompetencji pomiędzy Radą Drużyny i drużynowym. Konstytucja jest zatwierdzana przez całą drużynę. W drużynie wędrowniczej działają różne organy demokracji: zbiórka konstytucyjna, rada drużyny, kapituła stopni.

➤ **Rola drużynowego**

Drużynowy jest **liderem i koordynatorem działań** wszystkich członków drużyny. Motywuje ich do działania i wspiera w samorozwoju. Drużynowy jest pierwszym wśród równych. Zasadą jest wybieralność drużynowego przez drużynę. Pozycja drużynowego zależy od jego autorytetu jako lidera grupy oraz zaufania, jakim został obdarzony przez członków drużyny. Formalnie jego miejsce w zespole określa konstytucja drużyny.

➤ **Rola grupy rówieśniczej**

Wędrowniczki i wędrownicy tworzą w ramach organizacji wyróżniającą się grupę wiekową o dużym poczuciu tożsamości. Wiążącą dla tej grupy wiekowej jest idea wędrownictwa zawarta w Kodeksie Wędrowniczym oraz dewizie wędrowniczej i opisana poprzez symbol, jakim jest „Wędrownicza Watra” umieszczona na naramienniku. Funkcjonowanie wszystkich tych elementów wzmacnia poczucie tożsamości i wskazuje, jakie wartości są najważniejsze dla wędrowników. Dzięki temu mają oni poczucie więzi z innymi wędrownikami i z całą organizacją.

➤ Charakterystyczne formy pracy

W drużynach wędrowniczych charakterystyczne są formy pracy, które stwarzają możliwość osiągnięcia mistrzostwa w wybranych dziedzinach, odnalezienia swojego miejsca w społeczeństwie i ugruntowania własnych przekonań, poglądów, systemu wartości. Są to głównie: wszelkie formy dyskusyjne (kuźnice, sesje popularnonaukowe, sejmiki, sąd nad... itp.), formy doskonalące (warsztaty, kursy), gry strategiczne i negocjacyjne. Istotą wszelkich działań jest współpraca z innymi zespołami wędrowniczymi.

Obóz powinien być samodzielny, organizowany własnymi siłami. Cała drużyna w aktywny sposób powinna go organizować - dzieląc się zadaniami i pełniąc na obozie różne funkcje. Program obozu powinien być ambitny, „wyczynowy”, nie powielający schematów, stwarzający szansę sprawdzenia własnych możliwości.

Kodeks Wędrowniczy

Być wędrownikiem to niemała sztuka, a dostępna tylko dla tych, którzy posiadają prawdziwie harcerską postawę. Wędrownikowi nie wystarcza znajomość miejsca zamieszkania, wędrownika ciekawi świat, wędrownik, patrząc w swą przyszłość, pragnie odnaleźć własną ścieżkę.

Wędrowanie to znacznie więcej niż przemierzanie kilometrów czy wytrwałość fizyczna. To sztuka wchłaniania życia, które nas otacza, to oczy i uszy otwarte, to tajemnica współodczuwania przyrody i człowieka. Wędrówką nie będzie przyspieszony tupot nóg, nadmiar krzykliwego humoru, lecz właśnie cisza wśród ciszy lasu, skupienie wobec wschodów czy zachodów słońca. To wycucie wędrownik łatwo odzyska w sobie.

Wędrownik - jest zawsze gotów nieść pomoc.

Wędrownik - jest przyjacielem całego świata. Wędrownika ciągnie siła nieprzeparta w dal na coraz to nowe, nieznanne szlaki, nie pozwala zastygnąć mu w wygodnym, osiadłym życiu, toczącym się zbyt wolno.

Wędrownik - spostrzega urok życia wszędzie, gdziekolwiek się znajdzie, gdyż odkrywa to, czego inni w pozorowanej monotonii codziennych dni dopatrzeć się nie umieją. Wędrownik zna radość trudnych zwycięstw, urok przyrody, piękno zdobywania samotnie niewydeptanych ścieżek.

Wędrownik - stale uprawia wędrówki, wędruje w zimie, w lecie, na wsi, w mieście, tropi miejsca, gdzie może być pożyteczny. Drogę jego wędrówki wyznaczają wartości zawarte w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim.

VIII. Starszyzna ZHP

Jednym z głównych celów harcerstwa jest przygotowywanie dzieci i młodzieży do pełnienia w życiu dorosłym służby na rzecz innych oraz podejmowania odpowiedzialności za życie społeczne. Starszyzna ZHP, obok instruktorów harcerskich, powinna być tą grupą członkowską, która swoją postawą i działaniem świadczy o skuteczności harcerskiego wychowania. Jedną z form służby w życiu dorosłym może być działanie na rzecz organizacji harcerskich jako członek harcerskiej starszyny. Zachęcamy wędrowników na progu 21 roku życia do podejmowania się funkcji instruktorskich w ZHP. Wędrownicy, którzy nie złożą Zobowiązania Instruktorskiego i działają na rzecz ZHP, stają się członkiem starszyny.

Zadania stawiane przed członkami starszyny reguluje „System pracy z kadrami w ZHP”, w szczególności zadania stawiane przed kadrą specjalistyczną ZHP. Zadania członkom starszyny deleguje odpowiedni komendant.

Członkowie starszyny ZHP powinni realizować ideę samorozwoju, mogą też wykorzystywać opisane w „Systemie Pracy z Kadrami” dostępne narzędzia metodyczne w zakresie rozwoju własnego.

IX. Postanowienia końcowe

1. Traci moc uchwała nr 83/XXXVI Rady Naczelnej ZHP z dnia 5 października 2013 r. w sprawie systemu metodycznego ZHP
2. W okresie do dnia 31 sierpnia 2015 r. wędrowniczkami i wędrownikami są członkowie w wieku 16-25 lat pracujący metodyką wędrowniczą, a starszyna członkowie, którzy ukończyli 25 rok życia i nie złożyli Zobowiązania Instruktorskiego.
3. Z dniem uchwalenia przez Główną Kwaterę ZHP nowych zasad tworzenia i działania kręgów - najpóźniej 31 sierpnia 2015 r. - traci moc uchwała nr 35/XXXII Rady Naczelnej ZHP z dnia 15 czerwca 2003 r. w sprawie zatwierdzenie instrukcji przyjętych przez Główną Kwaterę ZHP - zasady tworzenia i działania kręgów.
4. Rada Naczelna zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do uregulowania zasad pracy kręgów do dnia 31 sierpnia 2015 r. zgodnie z obowiązującymi dokumentami w ZHP, w szczególności Statutem ZHP, Strategią ZHP i niniejszą Uchwałą Radą Naczelnej ZHP.
5. W terminie do dnia 31 maja 2015 r. Główna Kwatera ZHP przygotuje zmiany w standardach kształcenia drużynowych wędrowniczych oraz zmiany w poradnictwie kierowanym do kadry wędrowniczej.
6. Rada Naczelna ZHP zobowiązuje członków Rady Naczelnej do przeprowadzenia do 31 marca 2015 r. zbiórek z komendantami hufców swojej chorągwi na temat idei zmian w opisie starszyny wprowadzonych niniejszą uchwałą.
7. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Dariusz Supet

Uzasadnienie

W toku kilkumiesięcznych prac Rady Naczelnej nad przygotowaniem opisu starszyny przeanalizowano bieżącą sytuację środowisk w tym zakresie, przeprowadzono instruktorskie dyskusje i konsultacje. Opis powinien

odzwierciedlać misję starszyny w organizacji, jej miejsce w strukturze, bieżące zadania. Starszyna po wprowadzeniu zmian powinna czuć się w organizacji potrzebna ale powinna również odpowiadać na potrzeby środowisk harcerskich. Starszyna powinna wspierać realizację pracy wychowawczej jako podstawowego celu jaki stoi przez Związkiem Harcerstwa Polskiego.

Opis starszyny jasno precyzując wizję zmian nie zamyka różnych dróg podejścia do jej realizacji.

Opis starszyny jest spójnym elementem generalnej wizji polityki kadrowej organizacji a więc systemu pracy z instruktorami oraz bieżących prac nad pozyskiwaniem dorosłej kadry 35+ wynikającej z uchwały Zjazdu ZHP z 2013r.

Celem ZHP jest, aby jak najwięcej osób wychodzących z wieku wędrowniczego zostawało instruktorami i podejmowało się funkcji wychowawczych. Mając jednak na względzie, że nie zawsze będzie to możliwe, jako organizacja w starszyźnie upatrujemy największą szansę na rozwój kadry specjalistycznej organizacji, która wspierać będzie harcerskie środowiska w działaniach organizacyjnych, finansowych, promocyjnych a także w rozwoju harcerskich specjalności.

Starszyna to grupa członkowska ZHP, także jej członkami są harcerki i harcerze, członkowie którzy złożyli Przyrzeczenie Harcerskie, ich system wartości jest zgodny z wyznacznikami Prawa Harcerskiego. Istotą bycia starszyną harcerską jest zgodność postaw z harcerską ideą, dzielenie się wiedzą i doświadczeniem tak, aby być wzorem dla harcerek i harcerzy w drużynach.

Biorąc pod uwagę bardzo różne potrzeby harcerskich środowisk oraz różne stany osobowe członków ZHP, które od 1 września 2015r wejdą w skład harcerskiej starszyny osobą odpowiedzialną za politykę delegowania zadań członkom starszyny będzie odpowiedni komendant. Taka formuła pozwoli włączyć członków starszyny w skład kadry specjalistycznej. Zadaniem komendantów będzie wsparcie starszyny w podejmowaniu się zadań na rzecz ZHP, rozwoju ich wiedzy i kompetencji niezbędnych do realizacji tych zadań. Właściwy komendant delegować będzie członkom starszyny zadania zgodnie z potrzebą środowiska. W ramach zadań kadry specjalistycznej członkowie starszyny będą mogli działać na wszystkich szczeblach harcerskiej struktury, zachowując formalnie przydział do odpowiedniego hufca, chorągwi lub GK.

Członkowie starszyny będą mieli możliwość działania w kręgach starszyny i akademickich. Zadaniem kręgów wynikającym z zadań członków starszyny będzie działanie na rzecz ZHP.

Opis wprowadzany jest jako zmiana uchwały Rady Naczelnej o systemie metodycznym z 2013 r., zgodnie z intencją minimalizacji ilości dokumentów związkowych przyjętej w „Strategii ZHP”.

Zmiany w uchwale nie niosą ze sobą skutków finansowych ani organizacyjnych dla ZHP.